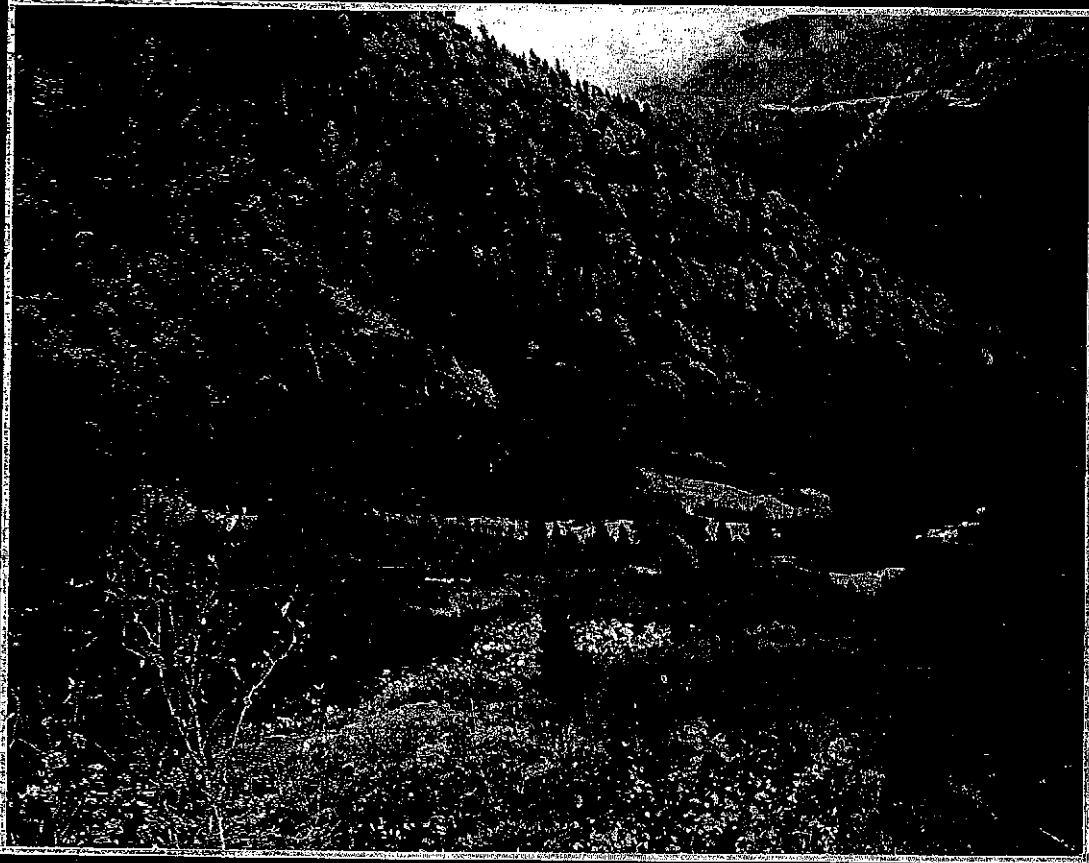

KIRSAL ÇEVRE YILLIĞI

2006

KIRSAL ÇEVRE ve ORMANCILIK SORUNLARI ARAŞTIRMA DERNEĞİ

ANKARA - 2006

İ Ç İ N D E K İ L E R

Yüksek Dağ Ormanlarının Kavramsal Çerçevesi ve Silvikültürel Özellikleri / Öğr. Gör. Dr. Zafer YÜCESAN	9
Geçmişten Günümüze Anadolu Ormanları ve İnsan / Prof. Dr. Galip AKIN	19
Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) Kapsamındaki Ağaçlandırma Çalışmalarının Sosyo-Ekonomik Yararları / Araş. Gör. Bora İMAL - Araş.Gör. Üstüner BİRBEN – Yard. Doç. Dr. Nuri ÖNER - Yard. Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN	32
Bir Turistik Çekicilik Olarak Türkiye'nin Biyolojik Çeşitliliği / Alpay TIRIL	42
Bala Koruyucu Orman Şeridi Kuruluş Denemesinin Bugünkü Durumu ve Öneriler / Ahmet DEMİRTAŞ	52
Dağlık Arazilerde Çevre Dostu Yol İnşaatı / Çeviren : Şaban ÇETİNER ...	62
“Doğu Karadeniz Bölgesindeki Yüksek Dağ Ormanı Ekosistemlerine Zarar Verebilen Ekonomik, Toplumsal, Kültürel, Teknik, Nedenler ve Önlenmesi” PROJESİ / KIRSAL ÇEVRE	81
Cahillik mi, Bilgisizlik mi, Uyanıklık mı? / Doç. Dr. Yücel ÇAĞLAR	99

C O N T E N S

Conceptual Framework and Silvicultural Properties of High Mountain Forests / Zafer YÜCESAN	9
Anatolian Forests and Human from Past to Present / Galip AKIN	19
Socio-economic Benefits of Afforestation Project with in The Social Risk Mitigation Project (SRMP) / Bora İMAL - Üstüner BİRBEN - Nuri ÖNER - Sezgin ÖZDEN	32
Biodiversity of Turkey as a Tourist Attraction / Alpay TIRIL	42
Present Situation of Bala Protective Forest Band Construction Attempt and Some Suggestions / Ahmet DEMİRTAŞ	52
Environmentally Sound Road Costruction in Mountainous Terrain / Translator : Şaban ÇETİNER	62
Determining and Preventing Economic, Social, Cultural, and Technical Reasons Which May Harm High-Mountain Ecosystems in the Eastern Black Sea Region / KIRSAL ÇEVRE	81
Is It Ignore, Lack of Knowledge or Consciousness? / Yücel ÇAĞLAR	99

Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) Kapsamındaki Ağaçlandırma Çalışmalarının Sosyo-Ekonomik Yararları

Araş. Gör. Bora İMAL, Araş. Gör. Üstüner BİRBEN,
Yard. Doç. Dr. Nuri ÖNER , Yard. Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

Ankara Üniversitesi, Çankırı Orman Fakültesi, Orman Müh. Böl., ÇANKIRI

ÖZET

Bu çalışmada, ülkemizin en yoksul %36'lık kesiminin gelir elde etme ve istihdam fırsatlarını artırmaya yönelik, T.C. Hükümeti ile Dünya Bankası arasında 14 Eylül 2001 tarihinde imzalanan ve 28 Kasım 2001 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) İkraz Anlaşması, ormancılık faaliyetleri içerisinde ayrı bir öneme sahip ağaçlandırma çalışmaları açısından ele alınmıştır. Bu kapsamda öncelikle, SRAP'a ilişkin tanıtıcı bilgiler verilmiş, daha sonra ise ağaçlandırma çalışmaları, SRAP ve istihdam arasındaki ilişki istatistikî verilere dayanılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ağaçlandırma çalışmaları ülkemizde emek yoğun faaliyetler arasında yer almakta olup SRAP temelli ağaçlandırma projelerinin yoksul orman köylüleri için bir fırsat olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: SRAP, Ağaçlandırma, İstihdam, Orman Köylüleri

Socio-economic Benefits of Afforestation Project with in The Social Risk Mitigation Project (SRMP)

ABSTRACT

In this study, reviews The Social Risk Mitigation Project treaty, which was signed between World Bank and The Government of Republic of Turkey on 14th September 2001 and published on 28th November 2001, that aims to improve the income and employment opportunities for the poorest part of Turkey which respects by ratio %36 and deals with the afforestation that has got separate importance in the forestry. With this aim, first of all, explanatory information are given about SRMP. Then, relationship among the afforestation, SRMP and employment has been studied by the statistical data. Afforestation is the labour based practice in Turkey so we think that SRMP based afforestation projects is an opportunity for the poor forest villagers.

Key words: SRMP, Afforestation, Employment, Forest villagers

1. Giriş

Günümüzde genel olarak ormancılık; toplumun orman ürünlerine ve hizmetlerine olan gereksinimlerini sürekli ve optimal olarak karşılamak amacıyla biyolojik, teknik, ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel çalışmaların tümünü kapsayan çok yönlü ve sürdürülebilir bir etkinlik olarak tanımlanmaktadır (Özdönmez *et al*, 1998). Diğer bir deyimle ormancılık, biyolojik ve teknik özelliğinin yanında ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel boyutu ön planda olan bir orman kaynakları yönetim mesleği olarak algılanmaktadır. Ormancılık; orman kaynaklarına toplumun refahı doğrultusunda bilinçli müdahale etmektir. Bunu yaparken, toplum taleplerini, ormancılık sektörünün diğer sektörlerle, bölgeyle ve makroekonomik yapıyla olan ilişkilerini, ülke ve sektör kısıtlarını dikkate almak, parasal faydaları diğer faydalarla dengelemek, ekonomik, sosyal ve biyofizik sonuçları farklı olan alternatifler üretmek ve çok ölçütlü karar verme tekniklerini kullanarak aralarından seçim yapmak çağdaş ormancılık anlayışının gerekleridir (Türker, 2000).

Ormancılık sektörü ürettiği pek çok mal ve hizmetlerle kendisi dışındaki pek çok sektöre de girdi vermektedir. Bununla birlikte pek çok sektöre alt yapı oluşturmakta, hazır arz yaratarak etkin faaliyet göstermelerini sağlamakta, dolayısıyla makro amaçlara ulaşmada ve sosyo-ekonomik yapıyı geliştirmede (istihdam, katma değer yaratma vb.) önemli bir sektör görünümündedir. Bu nitelikleriyle ormancılık; ileri bağlantıları yüksek bir sektördür (Türker, 2000)

Son yıllarda gerek ulusal ve gerekse uluslararası düzeyde, ormanların ve ormancılığın sosyal fonksiyonu diğer fonksiyonlarına nazaran daha da önem kazanmıştır. Yıllardır uygulanmakta olan ticari ve koruma amaçlı ormancılık amaçlarının eksik yönleri geçmiş uygulamalar da göz önüne alınarak yeniden değerlendirilmiş ve sosyal kalkınma amaçlı yeni ormancılık model ve uygulamaları geliştirilme yoluna gidilmiştir.

Bugün en azından, aile bazında çok çeşitli amaçlar için ağaç yetiştirme kentsel kalkınmada önemli bir faktör olduğu görüşünde yaygın bir uzlaşma vardır. 1970'li yılların başlarına kadar hemen hemen bütün ormancılık kalkınma planlarında ana amaç gelir sağlamak ve ihracat yapmak iken, 1970'li yılların ortalarında bu amaçlar değişime uğramış ve programlarda "halk katılımcı" yaklaşımlar yer almaya başlamıştır. 1980'li yıllarda ise mahalli yerleşimlerin öncelik ve kısıtlarına dayanan tarım-ormancılık ve diğer kırsal kalkınma gayretleri içeren müşterek programlar uygulanmaya başlanmıştır. Bu yeni yaklaşımlar uluslararası ve ulusların kendi uygulamaları içerisinde çeşitli ve değişik terimlerle ifade edilmekle birlikte "Sosyal Ormancılık" içlerinde en kabul görmüş kavramdır (Düzgün, 1992).

Sosyal ormancılık kavramı, ülke gündemine 1986 yılında girmiştir (Tolunay ve Korkmaz, 2005). Dünya'da pek çok ülkede nüfusun büyük bir bölümü orman kaynaklarına bağımlı olarak yaşamaktadır. Orman içi ve kenarı köylerde yaşayan insanların, yaşam koşullarını iyileştirmek ve ormanla ilişkilerini düzenle-

mek için yapılan ormancılık uygulamaları sosyal ormancılık olarak tanımlanmaktadır (Tolunay, 2005).

Geliştirilen bu kavram, model ve uygulamaların temel hedefi; kalkınma, yoksulluğu azaltma, yaşam kalitesini yükseltme, sürdürülebilir nitelikli, kalıcı etki ve sonuçlar ortaya çıkarma olup, katılımcılığın güçlendirilmesiyle de yakından alakalıdır.

Tüm bu etkenler birlikte değerlendirildiğinde; ekosistemlerin iyileştirilmesi, doğa-su rejimini düzenleyerek kullanılabilir su kaynaklarının artırılması, erozyonu önleyerek kırsal yoksulluğun önüne geçilmesi ve alternatif geçim kaynakları oluşturmak amacıyla ormancılığın bir faaliyet kolu olan ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarında da sosyal içerikli yeni projeler hazırlanarak uygulanmaya başlanmıştır.

Ağaçlandırma çalışmaları; kırsal alanda genel olarak emek-yoğun yürütülen bir işkolu olup, aynı zamanda istihdam etkisi yüksek bir yatırımdır. Bu çalışmalar ülkemizin en yoksul kesimleri olan orman köylüsü ve yoksul kırsal kesime istihdam olanakları yaratarak, sosyal ve ekonomik dengenin oluşmasına katkı yapmaktadır. Ağaçlandırma çalışmalarında teknik ve ekonomik bakımdan orman yapılabilir toprağa, kalite ve iş gücü imkanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bir hektar emek-yoğun ağaçlandırma tesisi 90 adam/gün, bakımı ise 34 adam/gün istihdam yaratmaktadır (Anonim, 2006-a,b).

Bu çalışmaların dışa bağımlı olmaktan kurtarılıp, sürdürülebilir bir biçimde yoksul kırsal kesim halkının geçimlerini sağlamaya katkı sağlaması temel önceliktir. Bu bağlamda bu çalışmada öncelikle SRAP hakkında genel bir bilgi verilerek SRAP kapsamında ağaçlandırma çalışmalarının sosyo-ekonomik etkileri üzerinde durulacaktır.

2. Sosyal Riski Azaltma Projesi

T.C. Hükümeti ile Dünya Bankası arasında 14 Eylül 2001 tarihinde imzalanan ve 28 Kasım 2001 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren, Sosyal Riski Azaltma Projesi İkraz Antlaşmasıyla, Türkiye’de kısa ve uzun dönemde yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunulması amaçlanan projenin bütçesi 630 milyon \$ olup, yürütücü birim *Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu*’dur. İşsizliğin kronik bir problem haline geldiği ülkemizde bu tür projelerin istihdamı artırıcı bir etkiye sahip olacağı düşünülmektedir (Anonim, 2006-b).

Proje, birbiriyle bağlantılı dört temel bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenler; yaşanan ekonomik krizin muhtaç nüfus üzerindeki etkisini azaltma (hızlı yardım bileşeni), yoksullara hizmet ve sosyal yardım sağlayan devlet kurumlarının kapasitesini artırma (kurumsal gelişim bileşeni), temel sağlık ve eğitim hizmetlerinin iyileştirilmesi için nüfusun en yoksul %6’lık bölümüne yönelik bir yardım sistemi kurma (şartlı nakit transferi bileşeni), yoksulların gelir elde etme ve istihdam fırsatlarını artırma (yerel girişimler bileşeni)’dir. Konu itibarıyla ağaç-

landırma ve erozyon kontrolü çalışmaları da Yerel Girişimler Bileşeni İçerisinde, Toplum/Topluluk Yararına Çalışmalar İçin Geçici İstihdam Fırsatları başlığı altında yer almaktadır (Anonim,2004).

2.1 Toplum Yararına Çalışmalar İçin Geçici İstihdam

Toplum veya topluluğun ortak yararı için uygulanacak çeşitli projelerde ihtiyaç duyulan işgücünün kısa süreli istihdamla karşılanması, yoksul işsizlerin çalıştırılması ve bu kişilerin geçici de olsa para kazanıp aile geçimine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Toplum yararına yapılacak işler arasında içme-kullanma suyu temini, sulama sistemlerinin bakım onarımı, küçük ölçekli kanalizasyon-atık su arıtma, yol, park piknik alanlarının temizliği ve onarımı, ağaçlandırma, erozyon önleme, aşılama, ilaçlama, budama, doğal kaynakların korunması-geliştirilmesi vb. işler sayılabilmektedir (Anonim, 2005).

2.2 Geçici İstihdam Projelerine Destek Miktarı

Bu kapsamda istihdam edilecekler için ödenecek ücret kişi başına 3.000 \$ eşdeğeri YTL' yi, projelerin toplam bütçesi ise 75.000 \$ eşdeğeri YTL' yi aşmamalıdır. Geçici istihdam projelerinde ödenecek ücretler asgari ücretten fazla olmayıp ve bu kişiler mutlaka yasal mevzuata uygun olarak çalıştırılmaktadır. Projelerin bütçelerinde malzeme, donanım ve diğer girdilere ayrılan pay %30'u geçmemektedir. İstisnai durumlarda daha yüksek orandaki malzeme, donanım talebi Yürütme Kurulunca değerlendirilmeye alınmaktadır (Anonim, 2005). Değerlendirmeye alınacak projelerde dikkate alınacak önemli konular;

- ✓ Uygulanacak projelerin herhangi bir kamu kuruluşunun asli görev alanına girmemesi,
- ✓ Projede öncelikle "belirli kişilere" düzenli iş, gelir sağlamasından çok, ortak çaba veya girişimle başlatılan çalışmaları tamamlayıcı "zorunlu işgücünün" desteklenmesi,
- ✓ Projenin süresinin 6 ayı geçmemesi,
- ✓ Toplum içinde dezavantajlı konumda bulunan kadın, işsiz genç ve engelli bireylere öncelik verilmesi ve yapılacak işle kısa süreli eğitim düzenlenmesi olarak sınıflandırılmaktadır.

2.3 Yararlanıcılar

Yerel girişimler bileşeninin öncelikli ve doğrudan yararlanıcı grubunu kırsal ve kentsel alanda yaşayan, yoksul birey ve haneler oluşturmaktadır. Dolaylı yararlanıcılar, proje uygulamalarının olumlu sonuçlardan etkilenmesi beklenen aynı ya da yakın yerleşimlerdeki diğer kişi ve kuruluşlar olabilmektedir.

Yerel girişimler (YG), kalkınma ve sosyal hizmetlere ulaşma imkânı kısıtlı olan, yoksul kadınlara özel önem ve öncelik vermektedir. Ayrıca nüfusa kayıtlı olmayan kitleye ulaşma ve proje destekleri vermeye çalışılacaktır (Anonim, 2006-b).

Yerel girişimler kapsamında uygulanacak projelerin herhangi birinden faydalanabilmek için, kesinlikle yoksul kesim içinde yer almak gerekmektedir. Bu nedenle SRAP'ın yerel girişimler bileşeni, girişimci destek ya da sivil toplum güçlendirme uygulamalarından farklıdır. Ayrıca yerel girişimler kapsamında değerlendirilmesi istenecek herhangi bir projenin "fayda sahiplerinin" yoksullar olması gerekmektedir.

2.4 Yararlanıcıların Belirlenmesi

Başvuru sahiplerinin yararlanıcılar içinde olup olmadığının belirlenmesi için bir puanlama formülü geliştirilmiştir. Fayda girişimler bileşeni, kişi ve hanenin ekonomik ve sosyal durumu ile yaşayan konuta ilişkin genel bilgilerden oluşmaktadır. Projeden yararlanacak her kişi adına doldurulacak bu formdaki bilgiler bilgisayara girilmekte ve yoksulluk puanı hesaplanmaktadır. Hesaplanan puan, proje yönetiminde belirlenen sınır puanının altında ise başvuru yapan kişi proje desteğinden yararlanabilmektedir. Bu işlemler geçici olarak Proje Koordinasyon birimi (PKB) tarafından yapılmaktadır (Anonim, 2005).

2.5 Hizmet sağlayıcılar (Danışmanlar)

İhtiyaç duyulması halinde Yerel girişimler kapsamında uygulanacak projelere, uygun nitelik ve yeterli deneyime sahip kişi ya da kuruluşlardan kısa veya uzun süreli danışmanlık hizmeti alımı dâhil edilebilmektedir. Danışmanlar, uygulamalarda karşılaşılması muhtemel riskleri azaltmak ve başarıyı güvenceye almak için proje hizmetleri götürecek veya götürülmesi sürecine katkıda bulunacak uzman kişi, özel şirket veya sivil toplum örgütleridir. Danışmanlardan alınması planlanan hizmetler arasında proje geliştirme, uygulamalarda rehberlik, proje değerlendirme, piyasa araştırması, saha araştırması, veri toplama, görüşme, analiz yapma, denetleme, raporlama, eğitim verme, eğitim organize etme, alt-proje uygulama, ilgili Vakıf adına kontrol etme ve yönetme \ yönlendirme hizmetleri sayılabilmektedir.

2.6 Değerlendirme ve Uygulama süreci

SRAP – Proje Koordinasyon Birimine iletilen projeler kayda alınıp, gerekli bilgileri bilgisayar ortamındaki veri tabanına aktarıldıktan sonra projeler değerlendirilme sürecine alınıp **red**, **onay** ya da **şartlı onay** verilmektedir.

Yürütme kurulunca onay ya da şartlı onay verilen projelerin uygulama aşamasına geçilir. Uygulama sürecinde projeler, vakıf veya PKB personelince denetlenir. Proje süresince ödemeler aşamalı olarak yapılır ve projeler uygulama süresince ve sonrasında izlenmektedir.

3. SOSYAL RİSKİ AZALTMA PROJELERİNİN ÜLKEMİZDEKİ DURUMU

Ülkemizde kısa ve uzun vadede yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunulması amaçlanan Sosyal Riski Azaltma Projesinin toplam bütçesi 630 milyon \$'dır. 28 Kasım 2001 ile 2006 yılı Şubat sonu itibariyle projenin çeşitli alt bileşenlerine göre proje sayıları, fayda sahibi sayıları ve mali durumları Çizelge 1'de verilmiştir. Çizelgelerdeki veriler, T.C.Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Sosyal Riski Azaltma Projesi Koordinasyon Birimi'nden alınmıştır.

Çizelge 1 incelendiğinde 2005 yılı sonu itibariyle proje bütçesinin 104.267.093 \$'lık kısmının kullanıldığı anlaşılmaktadır. 2007 yılı sonuna kadar kullanılabilecek yaklaşık 526 milyon dolarlık kaynağın yeni projelere aktarılması ile yeni istihdam alanları yaratılabilecektir. Söz konusu çizelgeden de anlaşılacağı üzere proje sayısı gelir getirici ve sosyal hizmet alt bileşenlerinde yoğunlaşmaktadır. Ancak proje yoğunluğunun doğrudan istihdam artırıcı geçici istihdam alt bileşeni içerisindeki Ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarına kaydırılması durumunda daha yararlı olacağı düşünülmektedir.

Çizelge 1. Ülkemizde SRAP Projelerinin Mevcut Durumu

Alt Bileşen	Proje Sayısı	F.S Sayısı Toplam	Talep Edilen Toplam (YTL)	Kabul Edilen Toplam (YTL)	Kabul Edilen Toplam (USD)
Gelir Getirici	3101	40.573	143.100.950	103.882.798	74.822.993
Geçici İstihdam	614	5032	9.554.417	5.543.672	4.015.144
İstihdam Eğitimi	177	6379	6.078.609	4.070.267	2.980.451
Sosyal Hizmet	1947	245.612	47.100.750	28.070.527	20.365.853
Toplum Kalkınması	6	1648	3.547.767	2.921.560	2.082.652
Toplam	5845	299.244	209.382.493	144.488.814	104.267.093

Bu bağlamda 2006 yılı şubat ayı sonu itibariyle Başbakanlığa geçici istihdam olanakları dâhilinde 247 adet ağaçlandırma ve erozyon kontrolü projesi gönderilmiş, bu projelerden 94 tanesi kabul edilmiş, 153 tanesi reddedilmiştir. Kabul ve reddedilen bu projeler kapsamına göre Çizelge 2 de verilmiştir.

Çizelge 2. 2006 Şubat Dönemi İtibariyle Geçici İstihdam Alt Bileşenindeki Projelerin Durumu

Proje Kapsamı	Kabul edilen Proje Sayısı	Reddedilen Proje sayısı
Ağaçlandırma	63	116
Çevre	17	22
Erozyon	14	15
Toplam	94	153

Temel hedefleri yoksulluğu azaltma, yaşam kalitesini yükseltme, sürdürülebilir nitelikli, kalıcı etki ve sonuçlar ortaya çıkarmak olan SRAP kapsamında uygulanan projelerin bölgeler bazında dağılımı Çizelge 3 de verilmiştir.

Çizelge 3. SRAP Projelerinin Bölgelere Göre Dağılımı (Şubat 2006)

Bölgesi	Proje Sayısı	Fayda Sahibi Sayısı	Talep Edilen Miktar (YTL)	Kabul Edilen Miktar (YTL)
1-Akdeniz	13	388	810.663	257.004
2-Doğu Anadolu	18 *	647	1.486.897	768.892
3-Ege	23 *	1005	1.688.436	541.087
4-Güneydoğu Anadolu	4	125	208559	95.000
5-İç Anadolu	24 *	649	1.326.242	719.980
6-Karadeniz	10	375	636.228	378.495
7-Marmara	2	74	112.090	37.942
Toplam	94	3263	6.269.115	2.798.400

Çizelge 3 incelendiğinde geçici istihdam olanakları dâhilinde kabul edilen 94 projeden \$ 2.798.400 YTL tahsil edilerek, 3263 adet fayda sahibi en çok 6 ay süreyle projelerde sigortalı olarak istihdam edilmiş kişi başına en fazla 3.000 dolar verilerek yoksullukla mücadele konusunda kesin çözüm olmasa da önemli bir katkı sağlandığı görülmektedir.

Ağaçlandırma çalışmalarının istihdama etkisi de büyük bir önem taşımaktadır. İşçi gücüyle yapılacak ağaçlandırmalarda 1 hektar tesis (arazi hazırlığı + dikim) için 90 adam/gün'e ihtiyaç duyulmaktadır. Buna göre bu plan döneminde yapılacak olan tesis ve bakım çalışmaları ile toplam 16.800 adam/ay istihdam sağlanmaktadır. SRAP kapsamında yürütülen Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrol Projelerinde ise ortalama olarak 5000 adam/ay istihdam edilmektedir. Orman teşkilatının gerçekleştirdiği istihdam miktarı göz önüne alındığında SRAP kapsamında 94 Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrol Projeleri ile sağlanan 5000 adam/ay'lık istihdam kayda değer bir rakam olup, bu tür projelerin desteklenmesi durumunda istihdam ve kırsal alanda kalkınmaya büyük katkı sağlayacağı da açıktır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sosyal yardım, toplumsal maliyetleri göz önünde bulundurulduğunda, toplumun her kesiminin gerekli sorumluluk bilinciyle yaklaşmak zorunda olduğu toplumsal bir gerçektir. Yoksulluk, işsizlik ve gelir kayıplarının önüne geçilerek kırsal kalkınma ve yoksullukla mücadele de bireysel ve toplumsal sağlığın korunması ve daha umutlu bir gelecek için toplumun önemle üzerinde durması gereken bir olgudur.

Geleneksel ormancılık yaklaşımı ile sosyal ormancılık görüşleri arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklı görüşler proje, program ve politikalarda ortaya çıkmaktadır. Sosyal ormancılığın esas hedefi, geleneksel düşünceye sahip ormancıları sosyal ormancılık görüş ve politikalarına doğru yönlendirmek ve halk için ormancılık stratejisini yaygınlaştırmaktır.

Sosyal ormancılık uygulamaları karma ekip çalışmasını gerektirir. Bu ekipler özellikle; ormancılar, sosyologlar, tarımcılar ve coğrafyacılar gibi temel meslek gruplarından teşkil edilmelidir. Kırsal ormancılık problemleri için sadece teknik bilgiler yeterli olmayıp fiziksel, sosyo ekonomik ve kültürel faktörlerinde dikkate alınması gereklidir.

Ormancılığa öncülük etmiş olan Orta Avrupa ülkelerine kıyasla, ülkemizde, gençleştirme ve ağaçlandırmayı gerektiren alanlar çok daha geniş, özellikle kapital faktörü bu ülkelere göre çok daha kıt ve yatırımı etkileyen doğal, ekonomik, sosyal faktörler çok daha karmaşık, farklı ve değişik oldukları için, ağaçlandırma yatırımlarının planlanması gereği de çok daha büyük önem taşımaktadır. Yine bu nedenlerle, ülkemizde ağaçlandırma yatırımlarının planlanmasında ekonomik ve sosyal faktörlere de gereğince ağırlık vermek zorunludur. Böylece, Orta Avrupa ormancılığında görülen fiziki planlamadan çok; fiziki, ekonomik, sosyal karakterde bir plan tekniği uygulanmalıdır (Özkahraman, 1987; Ürgenç, 1987).

Elde edilen veriler incelendiğinde, proje sayılarının İç Anadolu, Ege ve Doğu Anadolu bölgelerinde diğer bölgelere oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Orman bakımından oldukça yoksul bulunan İç ve Doğu Anadolu bölgelerinde bu projelerin sayılarının ve fayda sahiplerinin artırılmasının da oldukça önemli olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Güneydoğu Anadolu bölgesinde bu bağlamda değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de 2001–2023 yıllarını kapsayan dönem için 1.680.000 hektar ağaçlandırma yapılması hedeflenmekte (Anonim, 2001) ve bu büyüklükteki ağaçlandırma çalışmaları yapılırken SRAP tarzı projelerin dikkate alınması işsizliğin kronik bir problem haline geldiği ülkemizde Türkiye nüfusunun en yoksul % 36’lık kesiminde istihdamı artırıcı bir etkiye sahip olacağı düşünülmektedir. Yurtdışında da belirtildiği üzere 1 hektar ağaçlandırma için ortalama 90 adam/gün’e ihtiyaç duyulmaktadır. Bu veriden hareketle 2001–2023 yılları arasında yapılacak ağaçlandırma çalışmaları için 151.200.000 adam/güne ihtiyaç duyulacaktır. SRAP kapsamında bir işçiye en fazla 3000 \$ aylık ödeme yapılmaktadır. Buradan işçinin günlük kazancının 115 \$ olduğu sonucu çıkmaktadır. Eğer SRAP ücretlerinden hesaplanırsa ağaçlandırılacak saha için 17.388.000.000 \$ gibi bir rakama ulaşılmaktadır. Doğaldır ki bu rakam gerçekçi bir rakam değildir. Türkiye’nin ağaçlandırma sorununu çözmek için 17 milyar dolar tahsis edilmesi çok güçtür. Bu nedenle hesaplamamızın gerçek ücretlerle yapılması daha doğru olacaktır. Ağaçlandırma çalışmalarında çalışan işçilere günlük ortalama 25–30 YTL ücret ödenmektedir. Alt sınır olan 25 YTL baz alındığında 1.680.000 ha ağaçlandırmanın işçilik maliyeti 42 milyon YTL’dir. Bu sonuç daha gerçekçi bir sonuçtur. Orman köylüsünün ortalama yıllık gelirinin 250–300 dolar olduğu göz

önüne alınırsa (Özden, 2002), yıllık 7800 YTL işçilik geliri orman köylüğü için küçümsenmeyecek bir rakamdır.

Türkiye yüzölçümünün % 37'sini oluşturan kurak ve yarıkurak alanlar Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgesinde yoğunlaşmakta olup bu bölgeler yanı sıra zamanda yoksul halkın büyük bir kısmının yaşam alanını oluşturmaktadır. Adı geçen bölgelerde SRAP kapsamında Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrol çalışmalarının teşvik edilip, uygulamaya geçirilmesiyle hem kuraklık ve çölleşme ile mücadele edilmiş olunacak ve hem de yoksul halka istihdam sağlanarak gelir düzeyi yükseltilecektir.

* * *

KAYNAKLAR

- Anonim, 2001: Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Yayın No: DPT:2531-ÖİK:547, Ankara, 539 s.
- Anonim, 2004: Sosyal Riski Azaltma Projesinde Danışman Olarak Çalışacak Teknik Elemanların Eğitimi Semineri Ders Notları, 09-17 Aralık 2004, Kemer-Antalya.
- Anonim, 2005: Sosyal Riski Azaltma Projesi Proje Koordinasyon Birimi Yerel Girişimler Tanıtım Kitapçığı, Ankara.
- Anonim, 2006-a: Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrol Genel Müdürlüğü web sitesi (<http://www.agm.gov.tr>) Giriş Tarihi; Ocak 2006.
- Anonim, 2006-b: T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü web sitesi; (http://www.sydtf.gov.tr/srap_nd.html), Giriş Tarihi; Ocak 2006.
- Düzgün, M., 1992: Kırsal Kalkınmada halk Katılımcı Sosyal Ormancılık Yaklaşımları, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları Dergi No: 76 Teknik Rapor Serisi:59, Ankara.
- Özden, S., 2002: Orta Toros Dağlarında Yaşayan Yörüklerin Sosyal ve Ekonomik Yapıları, Kültürleri, Göçerlik ve Kalkınmalarının Desteklenmesi", Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu Bildiriler Kitabı sf. 196-205, 25-27 Haziran 2002, Ilgaz Dağı.
- Özdönmez, M., Akesen, A., Ekizoğlu, A., 1998: Ormancılık Yönetim Bilgisi, İÜOF Yayınları, ISBN 975-404-535-6, İstanbul.
- Özkahraman, İ., 1987: Türkiye'de Ağaçlandırma Uygulamaları ve Problemleri,, Türkiye Ekonomisinde Ağaçlandırmanın Yeri ve Önemi Semineri, Orman Genel Müdürlüğü, İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayınları Yayın No:69, 54-75 s., İstanbul.

- Tolunay A., Korkmaz, M., 2005: Sosyal Ormanlık: 20 Yıl Sonra Neredeyiz?, Orman ve Av Dergisi, ISSN 1303-040X, Sayı: 2005-6, s. 42-49.
- Tolunay, A., 2005: Sosyal Ormanlık Projeleri Nasıl Hazırlanır ve Uygulama Başarıları Nasıl Ölçülür, Orman Mühendisliği Dergisi, Temmuz-Ağustos-Eylül, Yıl: 43, Sayı: 7-8-9, Ankara.
- Türker, M. F., 2000: Orman İşletmeciliği Ders Notu, KTÜOF Ders Notları Yayın No:59, Trabzon.
- Ürgeç, İ., 1987: Türkiye'de Ağaçlandırmanın Önemi, Kapsamı ve Geliştirme İmkanları, Türkiye Ekonomisinde Ağaçlandırmanın Yeri ve Önemi Semineri, Orman Genel Müdürlüğü, İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayınları Yayın no:69, 19-35 s., İstanbul.